

Avlsprogram for højere intelligens

»Vi kommer ikke uden om at diskutere om vi skal have et avlsprogram hvor vi selektivt støtter at højt begavede mennesker får flere børn, og belønner mindre begavede for ikke at formere sig. Vi kan allerede i dag vælge børn til og fra på fertilitetsklinikker. Så kan vi også gøre os nogle overvejelser om hvilke æg der er bedre end andre. Vi kan tage evolutionen i vores egne hænder og selektivt avle for træk, som vi finder hensigtsmæssige, herunder intelligens.«

Professor i psykologi Helmuth Nyborg, *Jyllands-Posten* 28. september 2003.

FOTO: POLIFOTO

DEBAT ▾

Filosofisk strid om arvehygiejne

Er det moralsk forsvarligt at manipulere med menneskets gener hvis det kan forbedre kommende generationers livskvalitet? Den kontroversielle Århus-professor Helmuth Nyborgs forslag om at udvikle et avlsprogram der kan sikre at der fødes flere børn med høj intelligens og færre med lav intelligens, har affødt en heftig strid om eugenik blandt danske filosoffer. Leder af Center for Etik og Ret og professor i filosofi på Danmarks Pædagogiske Universitet, Peter Kemp, krydser her klinger med leder af Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik på Københavns Universitet, lektor Kasper Lippert-Rasmussen. ■

Kasper Lippert-Rasmussen

Peter Kemp

■ EUGENIK I

Peter og Ulven?

Bør vi give vores børn et bedre liv? Mit svar er: »Som udgangspunkt, ja«. Hvad Kemps svar er, ved jeg ikke. HVIS vi ad frivillighedens vej – gentager: ad frivillighedens vej – kan bedre fremtidige generationers livskvalitet gennem genmanipulation fx ved at reparere arveanlæg, som disponerer for alvorlige sygdomme, så bør vi gøre det.

Ud fra et hensyn til fordelingsretfærdighed skal det ikke ske ved den markedsmodel, Kemp ser mig som fortaler for, og i særdeleshed bør det ikke ske gennem differentierede økonomiske incitamenter til kommende forældre. Endelig bør sådanne tiltag hvile på en erkendelse af, at højere intelligens er noget andet end et bedre liv, og at der er et utal af måder at leve et godt liv på.

Kemp finder mit synspunkt kritisabelt, da det, ifølge Kemp, 'implicerer foragt' for bestemte grupper. Men hvis vi kunne kure muskelsvind, så ville det ikke være foragt for personer med muskelsvind at tilbyde dem denne behandling. Hvorfor udgør det så foragt for samme gruppe at reparere et defekt gen, som koder for muskelsvind?

Kemp mener videre, at mit synspunkt er virkelighedsfjernt og farligt. Hvad angår

det første, så er frivillig eugenik en realitet i dag, jf. tilbud til gravide kvinder om screening. Mener Kemp, det tilbud bør trækkes tilbage?

Hvad angår farligheden af mit synspunkt, så er jeg enig i, at HVIS det var farligt at nogen fremsatte det, så burde jeg måske holde synspunktet, korrekt eller ej, for mig selv.

Men hvad er Kemps grundlag for at hævde, at det er farligt? HVIS henvisningen til nazismen her skal tjene som begrundelse, så må Kemp fremlægge sin virkelighedsnære dokumentation for, hvordan livskvalitetsfremmende genforbedringer fremmer en håndfuld danske nazisters afskyelige politiske mål. HVIS alternativt tanken er, at nazisterne i 30'erne søgte at påvirke fremtidens genmasse og at vi derfor i al fremtid bør afstå herfra, himmelvid forskel i mål og midler til trods, så minder jeg om, at nazisterne også udførte de mest bestialske medicinske forsøg.

Er det ukritisk, farligt drømmeri og fortælle, at støtte frivillige medicinske forsøg, HVIS de fremmer menneskers livskvalitet? ■

Kasper Lippert-Rasmussen

■ EUGENIK IV

Fremmarch kræver begrundet position

Sagens kerne er, om visse former for eugenik er moralsk forsvarlige.

Kemps replikker bidrager med lidet til belysning heraf. Jeg har, til forskel fra Kemp, åbent fremsat mit synspunkt. Heraf følger, nu som før, at HVIS vi ad frivillighedens vej kan forbedre fremtidige generationers livskvalitet gennem forbedring af vores intelligens, så bør vi gøre det.

Mange tror, de er voldsomt uenige med det synspunkt. Men tag børn,

som fødes med Downs syndrom. Kunne vi gennem genmanipulation sikre, at sådanne børn fødes med en normal begavelse og derigennem give dem et bedre liv, ville det så være dårligt? Jeg har også imødegået Kemps tre indvendinger i første replik, men han har ikke svaret herpå. I stedet indskrænker han sig til en i al sin grænseløse ufinhed næsten komisk fordrejning, («... tilbageslag. Han erkender ...» som var jeg en frafalden, men nu, takket være Kemp, genfødt anti-nazist).

Og så til emnet for Kemps anden replik. Jeg blev interviewet af JP telefonisk godt en uge før HN artiklen blev bragt og fik i løbet af samtalen et kort mundtligt referat af nogle af HN's synspunkter.

I den artikel, der kom ud af interviewet og som Kemp refererer, erklærer jeg intet steds støtte til HN, 'avlsprogrammer', 'ufrivillig eugenik', 'differentierede økonomiske incitamenter til kommende forældre' eller 'markedsmodellen for eugenik'.

Det fremgår også af artiklen, at jeg »langt fra er overbevist om« flere af HN's empiriske antagelser. Jeg kan ikke andet end konkludere, at Kemps anliggende er dårligt belyst, HVIS det er hvad jeg faktisk har sagt om HN og eugenik.

Det er lidt morsomt, at Kemp selv refererer mit udsagn om, at debatten om eugenik er 'for følelsesladet' og 'hellig', når han som reaktion på mit hovedsynspunkt kalder mig »intellektuelt forkvaklet« og ønsker mig »mo-

ralsk forfulgt« og »isoleret« fra det videnskabelige miljø (se JP 30/9).

Vi akademikere er stolte af vores villighed til at underkaste vores synspunkter en kritisk afprøvning og af vores åbenhed overfor anderledes synspunkter. Hvordan Kemps reaktion passer ind i det billede, skal jeg overlade til andre at vurdere. ■

Kasper Lippert-Rasmussen

■ EUGENIK I

Filosofisk drømmeri

På Københavns Universitet har en lille gruppe verdensfjerne filosofilærere erobret Institut for Filosofi. Gruppen tæller bl.a. Klemens Kappel, Thomas Søbirk Petersen og Kasper Lippert-Rasmussen, der tilmed af kolleger er valgt til institutleder.

Nu har så de to sidstnævnte stukket hovedet frem i anledning af, at århusprofessor Helmuth Nyborg har manifesteret sig i debatten som renlivet tilhænger af arvehygiejniske programmer, der kan frembringe intelligente mennesker. Jeg skal her holde mig til, hvad Lippert-Rasmussen har sagt i *Jyllands-Posten* den 29. september 2003.

Han antager, at man i nær fremtid vil kunne forøge menneskers intellektuelle formåen med

'livskvalitetsforbedrende eugenik' og siger: »hvis vi kan løse de tekniske problemer og gøre det på en sikker og effektiv måde, er det ikke moralsk forkasteligt, men noget vi bør stræbe efter. Og hvis det viser sig at være muligt ad genetisk vej at gøre mennesker mindre aggressive eller sortsynede, så bør vi overveje seriøst, om det ikke vil være til gavn for livskvaliteten.«

Derfor er han tilhænger af en legalisering af manipulation med gener, enten således at folk selv betaler for det eller ved at staten finansierer en række tilbud til borgerne, som de frivilligt kan tage imod.

Det karakteristiske ved denne argumentation er, at den formelt er hypotetisk (hvis og hvis...), men reelt er en helt uk-

ritisk accept af gennemførelsen af eugeniske programmer.

Det afgørende er det, der fortæller: at eugeniske programmer er blevet brugt af politiske systemer, såsom nazismen, til masseudryddelse af befolkningsgrupper; at der langt fra er enighed mellem forskerne om hvad intelligens er og hvordan man gør mennesker mindre aggressive; at eugenikken implicerer en foragt for mennesker, der ikke har de 'rigtige' evner og kvaliteter, og dermed ikke kan undgå at være socialt undertrykkende. Intet af dette anfægter Lippert-Rasmussen og co.

Man har forladt virkeligheden til fordel for et farligt drømmeri, man kalder filosofi. ■

Peter Kemp

■ EUGENIK III

På tilbageslag

Diskussionen mellem Kasper Lippert-Rasmussen og mig er foranlediget af Helmuth Nyborgs interview i *Jyllands-Posten* om et eugenisk program, der kunne sikre at der fødes færre børn med lav intelligens. Interviewet skabte et ramaskrig i pressen, og samtlige lederskribenter tog afstand fra Nyborgs tankegang. En uge efter var hele sagen glemt, og det varer sikkert længe før nogen gider høre på Nyborg igen.

Imidlertid havde Lippert-Rasmussen og Thomas Søbirk Petersen i et efterfølgende interview i samme avis nået at erklære deres tilslutning til Nyborg for så vidt de gerne ville være med til at »forøge vores intellektuelle formåen med livskvalitetsforbedrende eugenik« og »ad

genetisk vej gøre mennesker mindre aggressive eller sortsynede«. De havde i den sammenhæng ingen konkrete indvendinger imod Nyborg, men syntes tværtimod, at debatten var blevet »for følelsesladet« og »hellig og teknologifjendsk«.

Hvor uheldigt for de to filosofi-lærere! Nu er Lippert-Rasmussen da også på stormende tilbageslag. Han erkender i sit svar til mig, at nazisterne havde afskyelige politiske mål med deres eugeniske programmer, og han tager afstand fra de programmodeller han tillægges i *Jyllands-Posten*; alt skal ske »ad frivillighedens vej«.

Ja, han taler overhovedet ikke mere om brug af eugenik til at forøge vores genetiske formåen eller gøre os mindre ag-

gressive. Nu tales kun om genetisk helbredelse.

Det sidste har de færreste noget imod, hvis det kan gøres uden alvorlige bivirkninger og lig på bordet i forsøgsperioden. Men det var ikke det, Nyborg talte om, og slet ikke det, debatten handlede om. Nu mangler vi så kun et klart dementi fra Lippert-Rasmussen af, at han skulle tilslutte sig eugeniske intelligens- og karakterforbedrende programmer.

Det klogeste man kan gøre, når man har dummet sig, er at indrømme det. Det er ganske vist det stik modsatte vores politikere gør i dag, jfr. Irakkrisen. Men filosofierne burde være anderledes. ■

Peter Kemp